

**Foglalkozásterv Molnár Krisztina Rita Ilyen kék virágok című könyve alapján
4., 5-8. és 9-10. osztályosoknak**

szerző(k)	Molnár Krisztina Rita
cím	Ilyen kék virágok
évfolyam	4., 5-8., 9-10. évfolyam
tantárgy	Magyar nyelv és irodalom
Tanár (+ iskola)	Vinczellér Katalin (Veres Pálné Gimnázium)
Segédanyagok típusai	Miniesszé, képmellékletek, feladatleírások
Kapcsolódó linkek	https://www.pagony.hu/cikkek/molnar-krisztina-rita-ilyen-kek-viragok-szemelyisegfejleszto-irasgyakorlatok-onismeret-iras https://www.pagony.hu/cikkek/molnar-krisztina-rita-ilyen-kek-viragok-onismeret-ongyogytas-irasgyakorlatok-irasterapia-irodalomterapia-muveszetterapia
Tantárgyi kapcsolódások	Etika, osztályfőnöki

Úgy tűnik, írni egyre nehezebb. Egyre nagyobb feladat az okostelefonok és a chatGPT világában a gyerekekkel nem hogy megszerettetni az írást, de egyáltalán megtanítani őket írni.

És ha az alsós tanítók kiváló munkát végeztek is, a diákok, legkésőbb 12 éves koruk után, amikor megkapják az okostelefonjukat, elfordulnak az analóg tartalmaktól. Gyakorlatilag már csak az iskola marad az egyetlen helyszín, ahol még kézzel kell írniuk, és legtöbbször olyan, a tananyagot rögzítő tartalmakat, amelyeket vagy nem is értenek vagy egyáltalán nem érdekli őket. Akkor miért is erőlködnének ezzel a fáradságos tevékenységgel.

Nem kis kihívás elé állítja tehát magát az a pedagógus, aki úgy dönt, hogy mégis bevezeti a gyerekeket az írás általi alkotás semmihez nem hasonlítható izgalmába. Hogy erre az útra rálépjenek a gyerekek, személyessé kell tudnunk tenni az írásgyakorlatot, azaz, ha megérinti a gyerekeket a téma, helyzet, motívum, amit fel kell dolgozniuk, akkor már van esélyünk, hogy bevonódjanak az alkotásba, és ne csak nyűgnek, egy újabb, értelmezhetetlen iskolai feladatnak tekintsék az írást.

Az alábbi feladatok nagyrészt Molnár Krisztina Rita Ilyen kék virágok című könyvéből indulnak ki, és szabadon alakíthatók a csoport vagy osztály életkorának, létszámának, és természetesen a tanári céloknak, szándéknak megfelelően.

A szerző előszavában hangsúlyozza, hogy könyvének szándéka, hogy „*az írás révén megtaláljuk a szavakat, feltűnjenek részletek, eltűnjenek a kérdőjelek, megtaláljuk a történetet, megértsük, miért, rájövünk, hogyan, lássuk, mi volt, mi van, végre ne tartsuk magunkban, ami eddig nem talált utat kifelé.*”.

Az alábbi feladatok, ahogy korábban is írtam, variálhatók, rövidíthetők és kibővíthetők, mindig adaptálhatók az aktuális pedagógiai szándékhoz, csoporthoz, sőt, egyes elemeik akár az egyéni fejlesztést is segíthetik differenciálhatják.

Kezdjük a rövidebb gyakorlatokkal!

Ezeket, ha egy hosszabb, akár 90 perces óra áll rendelkezésünkre, bemelegítő gyakorlatokként is használhatjuk, el is hagyhatjuk, de önmagukban is megállják a helyüket.

Bevezető, rövid gyakorlatok

1. Listaírás

Az Ilyen kék virágok című könyv III. fejezetének címe: Párna, Párnakönyv – *kapcsolódás egy ezeréves bloghoz*.

Ebben a fejezetben a szerző Szei sónagon (966 k. - 1025 k.) Párnakönyvét veszi alapul. Szei sónagon Teisi császárné udvarhölgye volt, és a kor szokásai közé tartozott a Párnakönyv műfaja, amely leginkább a naplónak feleltethető meg, amennyiben egy személyes naplóban időről időre számba vesszünk, laszstromozunk számunkra fontos értékeket, aktuális élethelyzetünket megnehezítő és széppé tevő elemeket.

Szei sónagon listái közül vannak, amelyek érzéseket, attitűdöket csportosítanak, mint például: félelmetes dolgok, idegesítő dolgok, reménytelen dolgok.

Dolgok, amelyektől hevesebben ver a szívem.

Dolgok, amelyekben nincsen semmi jó.

Dolgok, amelyek kellemes érzéssel töltenek el.

...

A kínálatból kiválaszthatjuk, mivel szeretnénk éppen foglalkozni. Érdekes két, egymást ellenpontosító témát kiválasztani, pl.: lehangoló dolgok és dolgok, amelyek kellemes érzéssel töltenek el.

Kérjük meg a gyerekeket, hogy mindkét témához legalább 3-3 elemet írjanak, de persze, lehet többet is. A listák megszületése után felolvasással folytassuk. Először azok olvassák fel listáikat, akik erre önként jelentkeznek. Ez meghozhatja a többiek kedvét is, hogy felolvassák saját listáikat. Utána, egy egyszerű levezető beszélgetésben közösen reflektálhatunk arra, kinek milyen élmény volt ez a fajta lelassulás, gondolkodás, megfogalmazás.

2. Metafora – játék

Kérjük meg a gyerekeket, hogy az alábbi motívumokhoz írjanak egy-egy személyes példát:

- egy hely, ahol szeretek lenni
- egy napszak, amit kedvelek
- egy tárgy, ami fontos nekem
- egy étel, amit szeretek
- egy illat, amit szeretek
- egy növény, amit szeretek
- egy állat, amit szeretek

Ha megvannak a válszok, a következő lépés a metafora alkotás.

Minden egyes elemhez tegyék hozzá a „lélek” vagy „lelkem” szót, amely így a metaforák fogalmi síkja lesz.

Ezek után döntsék el, az így létrejött képek közül melyik tetszik nekik, melyik nem, miért igen, miért nem.

A kiválasztott képek hangos megosztása után a képekre való közös reflektálás közelebb vihet ahhoz, hogy elkezdjük megérteni, hogyan működik a költői képalkotás.

3. Játék a színekkel

Soroljunk fel színeket és kérjük meg a gyerekeket, hogy mindegyikhez írjanak néhány szavas asszociációt:

sárga, zöld, piros, kék, lila, narancssárga, fekete, fehér

Ha megszülettek a szavak, nézzük meg, az egyes színekhez kapcsolódóan milyen közös halmazok jönnek létre (pl.: kék – tenger, égbolt, azúr, nyugalom, bögre, lavór, Balaton, stb....), beszéljük meg, ennek mi lehet az oka.

Ez a bemelegítő feladat szorosabban kapcsolódik az itt elsőként szereplő, több időt és nagyobb elmélyedést igénylő írásfeladathoz.

Hosszú gyakorlatok

1. A léggömb elrepül?

Az Ilyen kék virágok című könyv írásgyakorlatai szinte mindig több műalkotáshoz is kapcsolódnak, amelyek között gyakran szerepelnek képzőművészeti alkotások is.

Az iskolai feladatokra adaptált írásgyakorlatoknál is nagyon fontosnak tartom, hogy a bemelegítő játékok után mi is alkalmazzuk a képeket mint vizuális-érzéki inspirációt.

Első feladatunk két variációjánál Banksy két nagyon híres képéből induljunk ki!

A)

Kérjük meg a gyerekeket, gondolják végig: léggömb, luftballon vagy lufi?

Mi a különbség? Nekik milyen személyes élményük kapcsolódik luftballonhoz vagy lufihoz?

Milyen érzéseket kelt bennetek a kép?

Mikor éreztetek hasonlót?

Vajon el tudja kapni a kislány a lufi/léggömb zsinórját?

Véletlenül kiengedte a kezéből és most kétségbeesetten nyúl utána?

Vagy ő engedte el szándékosan?

Ha mindezt átgondoltuk, nekiláthatunk az írásnak!

A szöveg műfaja monológ legyen, amelyben a kislányt szólaltatjuk meg!

A monológból derüljön ki, hogy mit érez a kislány a képen látható pillanatban, mire vágyik, vagy, ha ő engedte el, miért tette ezt.

Próbáljunk úgy fogalmazni, hogy a kislányban zajló érzések azok számára is érthetők legyenek, akik nem látták a képet!

B)

Milyen színűek a lufik?
Mi történik a kislánnyal?
Mit jelent a felemelkedés vágya?
Milyen lelkiállapotban lehet a kislány?
Keressünk élményt ehhez az érzéshez! (Lehet saját, valóságos, megtörtént, de elképzelt is.)

Írjunk múlt idejű visszaemlékezést, amelynek ismerjük a végpontját, a felemelkedést!
Ez tulajdonképpen egy visszafelé megírt történet lesz, amelynek tudjuk a végét, de a visszaemlékező szövegben az ide vezető utat kell megalkotnunk, azaz figyeljünk arra, hogy a szöveg múlt idejű legyen!

2. Levélírás

Kiindulásunk itt is egy kép: Jan Vermeer Van Delft Levelet olvasó nő nyitott ablaknál című képe. A feladat pármunkává fog alakulni, de ezt az elejét ne áruljuk el a diákoknak.

Első lépés: vetítsük ki a képet, és figyeljük meg a levélolvasó helyzetét.

A környezetre, az alakra, a testtartásra figyeljünk, az olvasott levél tartalmáról még ne legyen szó!

Második lépés: az első levél megírása. Szempontok: Mit olvashat ilyen elmélyülten a képen szereplő nő? Ki írhatta neki a levelet? Milyen a viszonyuk? Valamilyen fontos eseményről szóló beszámoló? Apró, mindennapi eseményekről való informálás? Vallomás? Szakítás?

(Életkortól, tanári/pedagógiai szándéktól függően elsősorban középiskolásoknál itt meg lehet esetleg stílust is határozni. A terjedelem szintén az életkortól, a csoport összetételétől függ.)

Harmadik lépés: gyűjtsük be a leveleket, és adjuk át mindegyiket egy másik diáknak. Figyeljünk arra, hogy senki ne tudja, kiét kapta és ki kapta meg az övét!

Negyedik lépés: Válaszlevél írása a megkapott levélre. Figyelmeztessük a diákokat arra, hogy ne írjanak címzettet, azaz ne ebből ismerjék fel a diákok, hogy kinek a levelére született a válasz.

Ötödik lépés: Válaszlevelek felolvasása, és az éppen nem olvasó diákok reflektálása: felismerik-e, melyik válasz érkezett az ő eredeti levelükre.

A többrétegű feladat természetesen egyszerűsíthető és bonyolítható is.

Az azonban nagyon fontos, hogy az interakció létrejöjjön a feladó és a válaszoló között. Így folyamatosan fenn tudjuk tartani a diákok érdeklődését, érdekeltségét a feladat minél alaposabb elvégzésében.

3. Székek

A székek minden otthon leghétköznapiabb tárgyai. Egyfelől. Másfelől sok családban nagyon fontos jelentősége van annak, melyik szék kihez tartozik, esetleg tartozott. Ha állandó használója elutazott, meghalt, eltávozott, tárgyainak más lesz a jelentése, akár még fetisizálódhatnak is. Ha ebből a szempontból közelítjük meg a feladatot, mindenképpen nagyon körültekintően építsük fel a munkát! De természetesen nem kell a legfájdalmasabb oldalról közelíteni, lehet játékosabban is kontextusba hozni az üres széket. Például: egy lomtalanításon vagy bolhapiacon meglátjuk az adott széket, és valamiért nagyon vonzónak találjuk. Miért? Mi érintett meg benne? Vajon kié lehetett? Hogy került ide? Mi lehet a története?

Az írásgyakorlatot ismét kezdjük más műalkotásokkal.

7-8. osztályban egy kellően érett csoportban, de 9-10. osztályban már szinte mindenhol indíthatunk az alábbi versrészletekkel:

René-Francois Armand Sully-Prudhomme: Az üres szék (részlet)

De hogyha jönnek csöndes esték,
keressük a kedves személyt,
s némán mered ránk egy üres szék,
s akkor szívünk mindent megért.

(ford.: Kosztolányi Dezső)

József Attila: Altató (részlet)

Alszik a széken a kabát,
szunnyadozik a szakadás,
máma már nem hasad tovább –

Pilinszky János: Apokrif (részlet)

Sehol se vagy. Mily üres a világ.
Egy kerti szék, egy kinnfeledt nyugágy.
Éles kövek közt árnyékom csörömpöl.
Fáradt vagyok. Kimeredek a földből.

Melyik versrészletben mit jelent a szék?
Hol a legmeglepőbb a szereplése?
Milyen hangulatot idéznek meg benned a különböző versrészletek?

A következő beszélgetést egy képpás alapozza meg.
Mindkét kép festője Vincent van Gogh. Az egyik képen saját, a másikon barátja, Paul Gauguin székét festette meg.

Az írásgyakorlat menete:

Első lépés: minden diák válasszon egyet a két kép közül

Második lépés: Írja meg a szék történetét, de úgy, hogy ne nevezze meg, kihez tartozott a szék

Harmadik lépés: Minden diák megkapja egy társa írását. Figyeljünk rá, hogy senki ne tudja, kiét kapta meg, illetve ki kapta az övét.

Negyedik lépés: a történetet mindenki először magában olvassa el, majd, olvassa fel hangosan, és mesélje el, szerinte ki, milyen karakter, személy tartozhatott a székhez.

Ebben a feladatban, a levélírós gyakorlathoz hasonlóan ismét nagyon fontos a figyelem és az érdeklődés folyamatos fenntartása, amely a diákok minőségi munkára való motiválását is segíti.